

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року,
протокол №1.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2024

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 081 Право галузі
знань 08 Право**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри
філософії, соціально-
гуманітарних
наук та фізичного виховання
28 серпня 2024 року

_____ Наталія КУЛІШ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
Доктор філософських наук, професор
29 серпня 2024 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
29 серпня 2024 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1.
Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
_____ Ірина КОВТУН
29 серпня 2024 року

Обліковий обсяг 0,65 ум. др. арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		4
2.	Заплановані результати навчання		5
3.	Програма навчальної дисципліни		7
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		10
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	10
	4.2.	Аудиторні заняття	10
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	10
5.	Методи навчання та контролю		11
6.	Схема нарахування балів		11
7.	Рекомендована література		12
	7.1.	Основна література	12
	7.2.	Допоміжна література	13
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань – 08Право
2. Код і назва спеціальності – 081 Право
3. Назва спеціалізації – немає
4. Назва дисципліни – Філософія
5. Тип дисципліни – обов'язкова
6. Код дисципліни – ОЗ.081.Б.5
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна – перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається – бакалавр
9. Курс/рік навчання – Перший (денна форма), другий-третій (заочна форма)
10. Семестр – Другий (денна форма), четвертий-п'ятий (заочна форма)
11. Обсяг вивчення дисципліни:
 - 1) Загальний обсяг (кредитів ЄКТС/ годин) – 3,5/105
 - 2) денна форма навчання:
 - Аудиторні заняття(годин) – 42
 - % від загального обсягу – 40
 - Лекційні заняття(годин) – 24
 - % від обсягу аудиторних годин – 57
 - Семінарські заняття (годин) – 18
 - % від обсягу аудиторних годин – 43
 - Самостійна робота (годин) – 63
 - %від загального обсягу – 60
 - Тижневих годин:
 - Аудиторних занять – 2,5
 - Самостійної роботи – 3,75
 - 2) заочна форма навчання:
 - аудиторні заняття (годин) – 18
 - % від загального обсягу – 17,1
 - лекційні заняття (годин) – 10
 - % від обсягу аудиторних годин – 55,6
 - семінарські заняття (годин) – 8
 - % від обсягу аудиторних годин – 44,4
 - самостійна робота (годин) – 87
 - % від загального обсягу – 82,9
12. Форма семестрового контролю – екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:
 - 1) попередні дисципліни – ОЗ.081.Б.1Логіка;
 - 3) супутні дисципліни – -
 - 3)наступні дисципліни – ОП.081.Б.22 Історія політичних і правових учень та основи філософії права
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності
	<p>ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК8 Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>ЗК13 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК14 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності</p>
	Фахові компетентності
	<p>СК1 Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структур.</p> <p>СК3 Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.</p> <p>СК12 Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ</p> <p>СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>
Програмні результати навчання	<p>РН19 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p>

Після завершення вивчення дисципліни Здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	описувати структуру та історичні типи світогляду (міфологічний, релігійний, науковий та філософський);
1.2)	визначити предмет філософії, її функції, базові філософські категорії, напрямки філософії;
1.3)	описувати особливості історичних етапів у розвитку світової філософії та специфіку становлення філософії в Україні;
1.4)	демонструвати знання основних філософських підходів до розуміння проблем буття, пізнання, походження розвитку людини, становлення феномену свідомості, суспільства;
1.5)	Виявляти головні світоглядно-філософські проблеми сьогодення;
1.6)	ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категоріях населення.
2. Розуміння	

<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміти пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) Пояснювати різницю між сформованими на побутовому ґрунті уявленнями та Філософськими категоріями і поняттями;
2.2) з'ясувати закономірності розвитку суспільства, історії, права;
2.3) інтерпретувати докорінні зміни, що відбуваються у сучасних світоглядних побудовах, і спричинені ними зміни у практичному ставленні людей до себе та до світу;
2.4) обговорювати роль та значення застосування філософських принципів у процесі здійснення соціальних перетворень;
2.5) пояснювати сутність глобальних проблем сучасності та дискутувати з приводу можливих шляхів їхнього подолання;
2.6) Обґрунтовувати вплив філософської культури особистості на її здатність до прийняття Осмислених рішень у соціальній та професійній діяльності, особистому житті.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати Ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) застосовувати знання з філософії для підвищення власної філософської культури та навичок критичного мислення;
3.2) практично використовувати основні філософські поняття та категоріальний апарат;
3.3) Самостійно розбиратися в суті філософської проблематики правової сфери;
3.4) зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства;
3.5) застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження;
3.6) використовувати базові уявлення про основи філософії, що сприятиме розвитку загальної культури й соціалізації особистості.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) Аналізувати тенденції розвитку сучасної філософії, виокремлювати філософські принципи та знання, необхідні задля діяльності в межах конкретної спеціальності;
4.2) демонструвати здатність розбивати інформацію на компоненти, аналізувати рекомендовані до вивчення філософські першоджерела;
4.3) Змістовно аналізувати основні напрями та течії філософії;
4.4) застосовувати набуті знання у своїй галузі наукового пізнання, а також при аналізі складних проблемніших сфер життєдіяльності суспільства;
4.5) об'єктивно послідовно і аргументовано викладати свої погляди як на розуміння наукових проблем, так і проблем суспільного життя;
4.6) Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) поєднувати елементи філософських знань разом з метою отримання цілого з новою системною властивістю; бути здатним підійматися до філософських узагальнень. (такого вміння набувають у процесі читання філософських творів);
5.2) інтегрувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні філософії;
5.3) Вільно володіти категоріальним базисом філософії для взаємодії філософських теорій з

Іншими галузями гуманітарного знання;
5.3) оперувати набути ми науковими принципами, законами, категоріями, методами для формування синтезованого світогляду;
5.4) пропонувати шляхи підвищення власної філософської культури, розвитку здатності вирішувати проблеми комплексно, навики критичного мислення в процесі самоосвіти та самовдосконалення;
5.5) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
5.6) здатність до пошуку, оброблення та узагальнення соціально важливої інформації на основі використання різноманітних джерел такої інформації.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем курсу «Філософія» для формування високого рівня філософської культури правника;
6.2) розкривати соціально-історичну сутність і доцільність явища процесів людського буття;
6.3) пояснювати відмінності між різними напрямками філософії, оцінювати їхній вплив на сучасну соціальну практику;
6.4) вибирати серед різноманітних філософських думок та поглядів окремі положення, важливі для формування власної філософської позиції, особистісного та професійного самовдосконалення та самовираження;
6.5) оцінювати внесок українських філософів у скарбницю світової філософської думки.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) виробити філософське ставлення до сучасного стану розвитку суспільства як до процесу, зумовленого історичними та соціальними обставинами, що невпинно змінюються; внутрішню готовність до змін, усвідомлення їхньої невідворотності; здатність до прогнозування перспектив розвитку та пошук власного місця у світі;
7.2) здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно мислити, що сприятиме творчій праці інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду;
7.3) писати есе на актуальні світоглядно-філософські та соціальні теми, враховуючи складність та багатомірність світу, демонструючи вміння поєднувати і узгоджувати різнопланові тенденції;
7.4) творчо використовувати зміст основних першоджерел і провідні ідеї при аналізі філософських проблем, а також головних проблем співвідношення науки і практики;
7.5) здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософія як універсальний тип знань

Світогляд як форма самоусвідомлення людини і спосіб духовно-практичного засвоєння дійсності. Загальна характеристика світогляду, його історичних типів: міфологічного, релігійного, наукового та філософського. Філософія і світогляд. Зародження філософської думки. Філософія як особлива форма суспільної свідомості. Предмет та функції філософії. Основне коло філософських питань. Специфіка філософського, усвідомлення світу. Соціальна спрямованість філософського знання. Філософія і право. Роль філософії у суспільстві, у професійній діяльності юристів.

Тема 2. Історичні типи філософії

2.1. Антична філософія

Суспільно-історичні передумови виникнення філософії. Своєрідність філософії стародавньої Індії. Ортодоксальні (санхья, йога, вайшешика, ньья, міманса, веданта) й неортодоксальні (локаята-чарвака, джайнізм, буддизм) філософські вчення. Філософія стародавнього Китаю (конфуціанство, даосизм). Загальна характеристика філософії стародавньої Греції. Натурфілософський період. Проблеми буття у філософії Фалеса, Піфагора, Геракліта, Левкіппа, Демокріта. Класичний період. Проблема буття людини і суспільства в античній філософії. Етичний раціоналізм Сократа. Система об'єктивного ідеалізму Платона. Аристотель як систематизатор античної філософії. Римсько-еліністичний період. Школа кініків. Епікуреїзм. Скептицизм. Стоїцизм. Неоплатонізм.

2.2. Філософія європейського Середньовіччя та епохи Відродження

Джерела середньовічної християнської філософії та її основні проблеми. Християнство як світоглядне підґрунтя філософії середньовіччя. Етапи розвитку середньовічної філософії (апологетика, патристика, схоластика, містика) та їх особливості. Вчення Августина Блаженного про природу та людину. Реалізм і номіналізм. Філософське вчення Фоми Аквінського. Філософія західноєвропейського Ренесансу. Гуманізм і проблема людської індивідуальності (Ф. Петрарка, М. Монтень, П. Помпонаці). Натурфілософія (Н. Кузанський, Б. Телезіо, Д. Кардано, Дж. Бруно). Деїзм (Г. Галілей). Розвиток природознавчої науки (Л. да Вінчі, М. Коперник, Г. Галілей). Ренесансний антропоцентризм як апологія свободи. Філософія періоду Реформації (М. Лютер, У. Цвінглі, Ж. Кальвін).

2.3. Західноєвропейська філософія Нового часу (XVII-XVIIIст.)

Наукова європейська революція XVII ст. Концепції можливостей людського пізнання. Гностицизм та агностицизм. Проблема методу пізнання. Раціоналізм та емпіризм. Філософське обґрунтування нової картини світу (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Р. Декарт, Б. Спіноза, Г.В. Лейбніц, Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм). Соціально-філософські аспекти у філософських поглядах емпіристів та раціоналістів Нового часу. Деїзм і матеріалізм у французькому Просвітництві. Вчення про природу і суспільство у філософії Просвітництва (Монтеск'є, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо). Проблема людини у філософії Просвітництва. Французький матеріалізм XVIII ст.

2.4. Німецька класична філософія

Особливості та характерні риси німецької класичної філософії, її місце в історії філософської думки. І. Кант: дуалізм світу людського буття – природний і моральний. Філософія людського “Я” (Й.-Г. Фіхте). Натурфілософія Ф. Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї й діалектика Г.-В.-Ф. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Вплив ідей німецької класичної філософії на європейську культуру. Марксистська філософія.

2.5. Сучасна зарубіжна філософія

Виникнення неklasичних філософських вчень в XIX ст. Основні напрями сучасної світової філософії. Позитивістська тенденція у сучасній світовій філософії. Етапи розвитку позитивізму (класичний позитивізм, маїзм, неопозитивізм, постпозитивізм). Релігійно-філософські напрями (тейярдизм, персоналізм). Неотомізм як офіційна філософсько-теологічна доктрина католицької церкви. Ірраціонально-гуманістичний напрям у сучасній філософії: філософія життя і творчої еволюції, фрейдизм (неофрейдизм), герменевтика, феноменологія, екзистенціалізм, філософська антропологія. Неомарксизм. Феноменологія. Комунікативна філософія. Філософія постмодерну.

2.6. Українська філософська думка в контексті світової філософії

Антична філософія в Україні. Філософська думка в духовній культурі Русі-України.

Філософія українського Відродження та просвітництва. Становлення філософії бароко в Києво-Могилянській Академії. Філософія українського Просвітництва др. пол. XVII-XVIII. "Філософія серця" Г.Сковороди та П.Юркевича. Філософія українського романтизму XIX ст. Професійна філософія в Україні XIX - поч. XX ст. Філософія періоду Відродження українського духовного життя. Філософія національної самобутності. Філософія України в радянський період. Сучасний стан української філософської думки. Місце філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Тема3. Філософське розуміння світу

Категорія буття, її сенс та специфіка. Основні форми буття. Буття речей, процесів і, станів природи. Буття і субстанція. Проблема субстанції. Дуалізм і монізм. Монізм і плюралізм. Буття людини у світі природи. Специфіка людського буття. Буття ідеального і духовного. Буття свідомості і несвідомого. Соціальне буття як єдність індивідуального і суспільного буття. Проблема сенсу життя людини і людства.

Матерія як філософська категорія і об'єктивна реальність. Основні форми існування матерії. Поняття руху. Рух і розвиток. Джерела розвитку матерії. Сучасна наука про класифікацію форм руху матерії. Єдність матерії і руху. Форми руху матерії. Простір і час.

Проблема свідомості у філософії та науці. Сучасна наука про передумови виникнення свідомості. Свідомість - вища форма психічного відображення дійсності. Сутність та основні характеристики свідомості. Основні структурні рівні свідомості - несвідоме, підсвідоме, надсвідоме та їхні структурні елементи. Ідеальність свідомості як головна її властивість, обумовлена соціальною природою людини. Поняття, ідеального.

Тема4. Гносеологія. Філософія пізнання

Пізнання як специфічна форма відношення людини до світу. Наукове пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Чуттєве і логічне пізнання, їх форми. Проблеми істини. Об'єктивність істини. Взаємозв'язок абсолютної та відносної істини. Конкретність істини. Рівні (емпіричний і теоретичний), форми (науковий факт, проблема, ідея, гіпотеза, концепція, теорія), методи (спостереження, експеримент, порівняння, сходження від абстрактного до конкретного і навпаки, єдність логічного і історичного, аналіз і синтез, дедукція і індукція та ін.) наукового пізнання. Проблема практики в пізнанні.

Тема5. Людина як предмет філософського аналізу

Особистість і суспільство Проблема людини в історії філософії. Основні концепції походження людини (антропосоціогенез, дарвінізм, космізм, теологія). Антропосоціогенез, його комплексний характер. Філософська проблема природи й сутності людини. Людина як єдність вітального, соціального і духовного. Проблема життя і смерті у філософії. Самоцінність людського життя і право людини на гідне життя. Біологічні і соціальні межі життя. Зміст значення людського виміру у соціальних процесах сучасної епохи. Зміст понять: людина, індивід, особистість, індивідуальність. Історичні типи взаємовідносин людини і суспільства. Соціальне буття людини як єдність індивідуального і суспільного буття.

Тема6. Філософія суспільства. Філософські проблеми цивілізації та культури

Специфіка предмету соціальної філософії. Сучасні концепції суспільного розвитку. Суспільство як система, що саморозвивається. Еволюційне, інволюційне і революційне у розвитку соціуму. Критерії прогресивного розвитку суспільства. Суспільні відносини, їх сутність та зміст. Суспільні закони, їх особливості, класифікація і механізм дії. Сфери суспільного життя (економічна, соціальна, духовна, політична). Історична генеза теоретичних обґрунтувань сутності суспільного поступу. Цивілізаційний та формаційний аналіз розвитку суспільства.

Духовне життя суспільства і культура Проблема духовного життя суспільства. Основні

сфери духовного життя суспільства. Елементи духовного життя суспільства та їх взаємозв'язок. Поняття суспільної свідомості. Зміст і структура суспільної свідомості, її закономірності. Взаємозв'язок політичної, правової, моральної, естетичної, релігійної (атеїстичної), філософської та інших форм суспільної свідомості. Культура як специфічна соціальна реальність. Культура як спосіб життєдіяльності суспільства і процес самовідтворення людини. Правова культура. Маргінальна культура. Східна і західна моделі культури, їх взаємовпливи. Проблема кризи цивілізації і пошук шляхів виходу з неї. Глобалістичні та антиглобалістські тенденції сучасної цивілізації.

Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	утому числі					усього	утому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема1.Філософія як універсальний Тип знань	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
Тема2. Історичні Типи філософії.	46	14	8	-	-	24	46	2	2	-	-	42
Тема3.Філософське Розуміння світу	10	2	2	-	-	6	10	1	2	-	-	7
Тема4.Гносеологія. Філософія пізнання	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема5.Людина як предмет філософського аналізу	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
Тема6.Філософія суспільства. Філософські проблеми цивілізації та культури	19	2	2	-	-	15	19	2	-	-	-	17
Усього годин	105	24	18	-	-	63	105	10	8	-	-	87

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- повідомлення про виконання практичних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

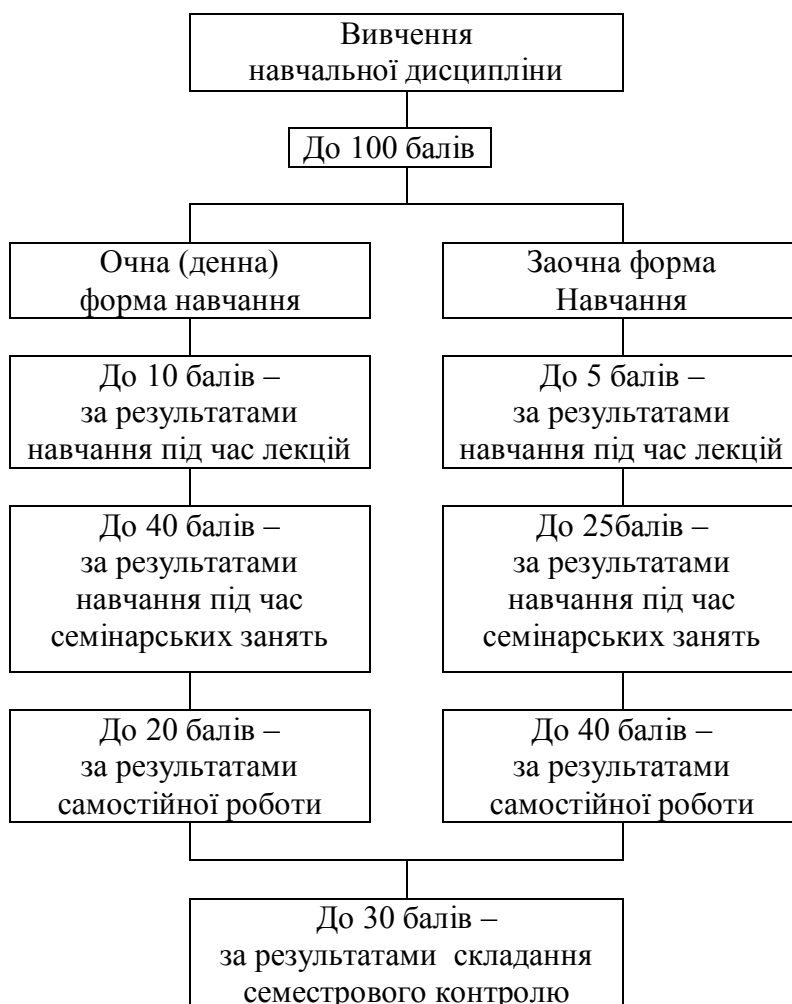
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

5. Рекомендовані джерела

5.1. Основні джерела

1. Адо П. Що таке антична філософія? / переклад з французької С.Л. Йосипенка. К. : Новий акрополь, 2014. 428 с.
2. Горбач Н.Я. Специфіка української філософії: моногр.Л.: Каменяр,2006. 215 с.
3. Голянич Михайло.«Футурологія. Філософія майбуття». Монографія. Івано- Франківськ: Вид-во «Лілея-НВ», 2017 р. 540 с.
4. Герасимчук А.А., Тимошенко З.І. Курс лекцій з філософії: навчальний посібник.К.: Видавництво Європейського університету, 2002. 422с.
5. ІльїнВ.В.КулагінЮ.І.Філософія:підручник:у2ч.К.:Альтерпрес,2002.Ч.І.Історія розвитку філософської думки 464 с ; Ч.ІІ. Актуальні проблеми сучасності. 480 с
6. Данильян О.Г. Дзьобань О.П.Філософія: підручник Х.:Право,2014. 432с.
7. Касьян В.І.Філософія: навч.посіб.К. :Знання,2004.400с.
8. Кислюк К.В. Філософія : навч. посіб. для студентів ВНЗ усіх спец. 3-тє вид., випр. Київ : Кондор, 2016. 229 с.
9. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство:навчальнийпосібникК.:Центрнавчальноїлітератури,2006. 624 с.
10. ПричепійЄ.М., ЧернійА.М., ЧекальЛ.А.Філософія:посібникдлястудентіввищих навчальних закладів 2-ге вид., випр.і доп. К. : Академія, 2005. 592 с.
11. Філософія:підруч. длястудентівВНЗ/заред.Л.Г.Дротянко таін. ;Нац. авіац. ун-т. Київ : НАУ, 2014. 718 с.
12. Філософія : хрестоматія/ Держ.вищ.навч.закл."Київ.нац.екон.ун-т ім.Вадима Гетьмана" ; авт.-упоряд. С. І. Присухін. К. : КНЕУ, 2011. 352 с.
13. Філософія у структурно-логічних схемах:навчальний посібник/ред. О.О. Гернего. Хмельницький: ХГУП, 2003. 78 с.
14. Філософія: хрестоматія.Відвитоківдо сьогодення:навч.посіб./ заред.акад.НАН України Л. В. Губерського.2-ге вид., стер. К. : Знання, 2012. 621 с.
15. Філософіяглобальнихпроблемсучасності:навч.посібн.длястуд.вищихтехнічних навчальних закладів / кол.авторів; за наук. ред. Арістової А. В. К.:НТУ,2016.184с
16. Шепетяк О. ,Шепетяк О.Філософія: підручник. Львів:Місіонер,2020. 784с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму К., 1994. С.37-183.
2. Волковський Володимир. Ідея суспільності: політична філософія в Україні ХІХ століття. Київ, Академ періодика, 2017. 264 с.
3. Вступ до філософії: Історико-філософська пропедевтика : підручник/ за ред. Г.І. Волинки. К.: Вища школа, 1999. 624 с.
4. Гіляров О.М. Що таке філософія і що вона може і чого не може дати? / ред.-упоряд.: І.А. Бондаревська, В.П. Козловський Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». К. : Києво-Могилянська академія, 2008. С. 272–292.
5. Гегель Г.В. Энциклопедия философских наук. В3-х т. М., 1974. Т. 1. С. 123-480.
6. Горський В. С. Історія української філософії : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Либідь, 2004. 488 с.
7. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія : підручник / К. : Лібра, 1999. 488 с.
8. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів К.: Абрис, 1995. 336 с.
9. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій : навч. посіб. - 3-тє вид., перероб. і допов. - Л. : Новий Світ 2000, 2005. 506 с
10. Практикум з філософії: Навч. посіб. Київ: Книжкове вид-во НАУ, 2007. 232 с.
11. Попович М.В. Що таке філософія? // Філософська думка. 2006. №1. С. 3-7.
12. Філософія: Курс лекцій / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 2000. 516 с.
13. Філософія: Підручник / І.В. Бичкотайн. К.: Либідь, 2001. 408 с.
14. Філософія: Підручник / ред. Н.Я. Горбач. Львів: Логос, 1997. 228 с.

6. Інформаційні ресурси

<http://uk.wikipedia.org/wiki/Філософія>
<http://pidruchniki.ws/filosofiya/>
<http://sofy.kiev.ua/pf.htm>
<http://www.philosophy.ua/>
<http://www.sophya.com.ua/phil.html>
<http://kimo.univ.kiev.ua/Phil.htm>
<http://daviscountydaycare.com/http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/>
<http://www.filosof.com.ua/index.htm>
<https://chtyvo.org.ua>

